

темповому, так і в інтонаційному та тембровому відношенні. Соло ламенту обривається у тиші і як відлуння (динаміка *pp*) звучать стрункі хорові акорди, повторюючи слова “сину мій”. Тут простежується проста та ясна гармонія, що є нетиповим для цього твору (і до хорового стилю Е. Вітакера загалом) та сприймається як смирення, прийняття.

Мануела Римарчук

ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТВОРУ

«MATER DOLOROSA» Є. ВОЛОШИНОЇ

Єлизавета Волошина — представниця молодшої генерації композиторів харківської школи. Наразі вона навчається на 2 курсі магістратури Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського. Її творчість позначена синтезом національних та європейських музичних традицій. У своїх хорових опусах вона звертається до фольклорних джерел, які органічно інтегрує у сучасну композиторську мову. Творчий доробок Є. Волошиної представлений різними жанрами: інструментальна, камерна, оркестрова, хорова.

«Mater Dolorosa» (2021) Є. Волошиної продовжує лінію численних інтерпретацій давньої молитви *Stabat Mater Dolorosa*.

«Понад 600(!) композиторів запропонували своє індивідуально-авторське прочитання визначної літературної і музичної пам'ятки Середньовіччя» (Беркій, 2006, с. 4). Нам добре відомі твори даного духовного жанру композиторів різних епох: Ж. Дебре, Дж. Палестрина, Дж. Перголезі, Й. Гайдн, Ф. Шуберт, Ф. Ліст, Дж. Верді, Дж. Россіні, А. Дворжак, Ф. Пуленк, Г. Гаврилець, І. Щербаков, М. Шух, Кш. Пендерецький, А. Пярт та інші. За словами О. Беркій «Символіка материнської скорботи, жертвовності, любові і смерті, страждання і співстраждання, „вічної жіночності” завжди зберігала і зберігатиме етичну актуальність.» (Беркій, 2006, с. 4).

«Mater Dolorosa» - це хорова мініатюра для жіночого хору а cappella. Даний твір є вільною інтерпретацією тексту духовного жанру *Stabat Mater*.

«Mater Dolorosa» написана за текстом вірша «Страдальна мати» Богдана-Ігоря Антонича:

«Три самітні зорі, наче сльози три,
 наче перли в морі, віяли вітри.
 Чорна плахта ночі навкруги шатром.
 Чи що бачать очі? Мати йде шляхом.
 Темряви година, зорі жовтим зерном.
 Йде із серцем Сина, що пробите терном».

Форма твору тричастинна (А-В-А1), що є традиційною для духовної західноєвропейської музики, і зокрема Stabat Mater. Мініатюра Є Волошиної відповідає принципу троїчності, закладеному як у тексті («три самітні зорі», що уособлюють три стани страждання), так і у музичній структурі.

Автор твору майстерно поєднує музичні та текстові образи, надаючи кожному елементу особливого значення.

Стильовими рисами даного твору є: кантиленна мелодійність (9-15 т., 36-39 т.), характерна для української вокальної музики; використання ладових особливостей, зокрема лідійського ладу (22 -24 т. 27-29), гармонічного мінору та гуцульських інтонацій (22-25 т); звернення до фольклорних традицій: елементи «заплачок»(1-6 т, 44-48 т), які передають національний колорит та емоційну насиченість.

Характерною рисою мініатюри є використання звукозображальних прийомів: (інтонації *lamento* 1-6, 44-48 такти; мерехтіння зірок 16 такт), які підкреслюють художньо-емоційний зміст тексту. Образ мерехтіння трьох зірок передається через штрихи та паузи в хоровій тканині, створюючи ефект світлотіні та чуттєвого руху.

На виняткову увагу заслуговує хорове письмо, яке трактується композиторкою, як яскравий динамічний компонент музичної виразності. Одним із характерних прийомів хорового стилю Є. Волошиної є використання

специфічних прийомів хорового викладення. В залежності від їх функціонального значення ці прийоми можна розподілити на декілька груп:

1. Пов'язані з використанням тембрових засобів хору. У даному творі зустрічається загально хорове викладення (1-17 т., 30-48 т.); викладення для неповного складу (18-29 т.); використання звучання неповних хорових груп (18-29 т.);

2. Прийоми які визначаються співвідношенням хорових партій або груп, викладення мелодії різними партіями хору (9-10 т. сопрано; 11-12 т. 2 сопрано, 36 т. – 1 сопрано, 37 т. – 2 сопрано тощо) хорова педаль (1-7 т., 44-47 т.)

3. Колористичні прийоми: спів закритим ротом (перша та третя частини); спів на голосний звук (44-47 т.); звуконаслідування – імітація падання зірок (16 т.); глісандо (1-4 т, 44-47 т.)

Стильові особливості «Mater Dolorosa» Є. Волошиної висувають перед диригентами, артистами хору ряд практичних завдань, які пов'язані зі специфікою музично-виразного комплексу даного твору.

При розробці виконавської моделі цієї мініатюри ми дотримувалися наступних критеріїв аналізу:

«- характер звуковидобування (якість звучання, артикуляція, темброво-регістрові барви, педалізація);

- інтонування (ступінь напруженості інтервалів, особливості голосоведіння, розподіл інтонаційно-смыслового та тимчасового навантаження всередині мотивів, фраз та у великих музичних побудовах, переінтонування тематизму);

- фразування (прагнення до цілісності, об'єднання фраз у великі тематичні блоки або виокремлення тематичних елементів);

- фактурна організація (диференціація фактури, виявлення будь-якого фактурного пласта, фактурні нашарування);

- темпо-ритмічна організація (прагнення до об'єднуючого темпоритмічного стрижню, вільне виконання з використанням *rubato*);

- динамічна організація (використання контрастної, хвильової динаміки, рівень динамічного діапазону, динамічний баланс в фактурних пластах)» (Тимофєєва, 2013, с. 24).

Специфіка вибудови виконавської моделі «Mater Dolorosa» Є. Волошиної полягає в особливостях стильових рис даної мініатюри, яка ґрунтується на синтезі романтичних та сучасних музичних традицій, зокрема панування мелодизму як основного виразного елементу, сонорні звучання, динамічні контрасти, звукообразальні моменти.

Твір «Mater Dolorosa» Єлизавета Волошиної — це яскравий приклад майстерного поєднання простоти і глибини, символізму та емоційної виразності. Він є не лише мистецьким досягненням, але й зразком того, як традиції української музики можуть бути інтегровані у сучасну композиторську практику.

Список використаних джерел:

1. Беркій, О. В. (2006). Stabat Mater в аспекті жанрово-стильової динаміки. Дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03. Музичне мистецтво Львівська державна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів. 253 с.
2. Тимофєєва, К. (2013). Методика порівняльного аналізу виконавської драматургії: Методичні рекомендації до курсу спеціального фортепіано для студентів-магістрів. Спеціальність 8.02020401 Музичне мистецтво; спеціалізація фортепіано, орган. / Харк. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського; Автор: К. В. Тимофєєва. Х.: ХНУМ. 24 с.

Ірма Шамугія

ТРАДИЦІЇ КАНОНІЧНОГО ДУХОВНОГО ЖАНРУ В РЕКВІЕМІ МОРІСА ДЮРУФЛЕ

Моріс Дюруфле (1902–1986) — один із найвидатніших французьких композиторів і органістів ХХ століття, який зробив значний внесок у відродження літургійної музики. Духовна музика - найбільший і значний пласт